

// Irtipitoaika ei tarkoita subjektiivista oikeutta pitää koira irti maastossa.

Koirat vastuullisesti vapaina

Ajatus tästä artikkelista syntyi, kun puhelimeni tuli surullinen viesti. Kuvassa oli luvallisessa valkohäntäpeurajahdissa työtään tehnyt mäyräkoira, joka makasi tiedottomana eläinlääkärin pöydällä, turkki pois ajeltuna, täynnä puremajälkiä. Tapahtunut oli tragedia niin mäyräkoiran kuin päälle hyökänneiden suurten palveluskoirarotuisten koirien omistajallekin. Kumpikaan ihmisosapuolista ei myöskään välttynyt vammoilta. Toivottavasti tämä artikkeli auttaisi lisäämään tietoa ja siten välttämään vastaavia tilanteita.

TEKSTI: IINA RINNE

Kaikkien koirien pitäisi päästä juoksemaan vapaina, koska niiden liikunnantarve ei täyty pelkillä hihnalenkeillä. Vapaina liikkuminen monipuolisilla alustoilla kehittää motoriikkaa ja lihaksistoa, kasvattaa kuntoa ja antaa koiralle mahdollisuuden purkaa itseään. Liikunta, etenkin vapaana juokseminen, lievittää esimerkiksi ääniarkuudesta johtuvia oireita, koska se alentaa stressiä ja ahdistusta.

Koiran vapaanapito ei kuitenkaan ole mikään perusoikeus ja irtipitoaikakin on myytti. Koiran irtipitäminen on sallittua ainoastaan siihen tarkoitetuilla alueilla, kuten koirapuistoissa, koirien koulutus- ja harjoitusalueilla, suljetuilla piha-alueilla sekä alueilla, joihin koiranomistaja on saanut luvan sekä maanomistajalta että metsästysosoikeuden haltijalta. Pelkkä maanomistajan lupa ei siis riitä, jos metsästysosoikeus on luovutettu toiselle.

Kansankielessä vilahteleva irtipitoaika ei siis tarkoita subjektiivista oikeutta pitää koira irti maastossa.

// Koirien kiinnipidon keskeinen peruste on lisääntymisrauhan antaminen luonnon-eläimille.

METSÄSTYSLAKI JA JÄRJESTYSLAKI ANTAVAT RAAMIT

Yleinen järjestyslaki antaa tarkentavia määräyksiä koirien kiinnipidosta taa-jama-alueilla, mutta muutoin kiinnipitovelvollisuus perustuu metsästyslakiin. Metsästyslain 51 §:n mukaan ulkona oleva koira on pidettävä kytkettynä tai siten, että se on välittömästi kytkettävissä, 1.3.–19.8. välisenä aikana.

Käytännössä välittömästi kytkettävissä oleva koira pysyy muutaman metrin säteellä omistajastaan ja on välittömästi pysäytettävissä ja kytkettävissä esimerkiksi tilanteissa, joissa koiran läheltä lähtee vauhdikkaasti liikkeelle jokin eläin. Koiran tulee myös olla ominaisuuksiltaan sellainen, ettei se tartu kiinni riistaan, jos sellaista sattuu kohdalle. Esimerkiksi jänisemot ja hirvieläimet jättävät pienet poikasensa tunneiksi odottamaan, kun poistuvat itse ravinnonhankintaan.

Metsästyslain 51 § ei koske alle viiden kuukauden ikäistä pentua, paimentamis-, opas- tai vartiointitehtävissä taikka muussa sen laatussa palvelu-

tehtävässä olevaa koiraa; poliisin, tullilaitoksen, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen tehtävässä olevaa koiraa eikä koiraa, jota koulutetaan paimentamis-, opas- tai vartiointitehtävään. Koiran kouluttaminen vapaana maastossa edellyttää kuitenkin aina maanomistajan ja metsästysoikeuden haltijan lupaa.

Vastuullinen koiranomistaja muistaa, että koirien kiinnipidon keskeinen peruste on lisääntymisrauhan antaminen luonnoneläimille. Jäniseläimillä voi olla pienet poikasets jo huhtikuussa. Kanalinnut hylkäävät helposti pesänsä, jos niitä häiritään. Hirvieläinten vasat syntyvät touko-kesäkuussa. Hirvilehmä voi olla erittäin aggressiivinen, jos se kokee vasaansa uhattavan. Herkkä lisääntymisaika pienine poikasineen kestää käytännössä maaliskuusta heinäkuun loppuun.

METSÄSTYKSENVALVOJA SAA OTTAA IRTOKOIRAN TALTEEN

Maanomistajalla tai metsästysoikeuden haltijalla on oikeus poistaa alueelta siellä ilman lupaa oleva koira tai ottaa

se talteen. Sama oikeus on myös metsästyksenvalvojalla. Maanomistajalla ja metsästysoikeuden haltijalla on oikeus valvoa metsästyslain noudattamista alueellaan.

Metsästyslain nojalla talteen otetusta koirasta on viipymättä ilmoitettava koiran omistajalle tai poliisille. Koiran omistajan, joka haluaa saada talteen otetun koiransa takaisin, on lunastettava se kymmenen päivän kuluessa siitä, kun ilmoitus koiran talteenotosta tehtiin hänelle.

Kun koiran on ottanut talteen riistanhoitoyhdistyksen metsästyksenvalvoja, koiran omistajan on suoritettava talteenottajalle riistanhoitomaksun suuruinen lunastusmaksu sekä metsästysasetuksen 32 §:n mukainen korvaus koiran hoitamisesta. Metsästyksenvalvojalla ei ole oikeutta tappaa koiraa.

Luvaton irtipito voi kuitenkin johtaa sakkorangaistukseen. Metsästysoikeudenhaltija, maanomistaja tai metsästyksenvalvoja voi esimerkiksi kerätä autojen rekisterinumeroita talteen ja tehdä rikosilmoituksen poliisille metsästys-

lain säännösten rikkomisesta, jos hän havaitsee alueellaan luvatonta koiratoimintaa.

KOIRANOMISTAJAN KANNATTAA OLLA FIKSU JA VASTUULLINEN

Koiranomistajan kannattaa aina muistaa edustavansa kaikkia koiraharrastajia. Vaikka koiran irtipitoon olisi lupa, toisten huomioonottaminen kannattaa. Vastaantulija ei voi tietää, onko koira ystävällinen tai hallinnassa. Lupa irtipitoon voi loppua lyhyeen, jos koira esimerkiksi säikäyttää metsästysoikeudenhaltijan sukulaisen tai maanomistajan tai tappaa hirvieläimen vasan.

Jotkut ihmiset katsovat, että heillä on oikeus valittaa koirista, koska heillä on huono päivä tai he inhoavat koiria. Kiukutteluun tai suunsoittoon ei kuitenkaan kannata lähteä mukaan, vaan hoitaa tilanne ystävällisesti tai ainakin neutraalisti.

Oma koira sekä sen vahvuudet ja heikkoudet täytyy tuntea. Jos koiralla on vahva riista- tai saalisvietti, vapaana ulkoiluttaminen riistarikkailta alueilla on vähän kuin kaivaisi verta nenästään. Riistavietti vahvistuu joka kerta, kun koira karkaa ohjaajaltaan riistan perään. Korvaustapauksissa summat voivat olla suuriakin. Ympäristöministeriö vahvistaa luonnonsuojelulain nojalla ohjeelliset arvot rauhoitetuille lajeille. Summat vaihtelevat muutamista kympeistä useisiin tuhansiin euroihin.

Aina ystävällisen ja sosiaalisen koiran kanssa ei yleensä tarvitse olla huolissaan sen käyttäytymisestä ihmisistä tai toisia koiria kohtaan. Jos koira on kovin impulsiivinen ja esimerkiksi voimakkaasti saalisviettinen, voi olla viisasta käyttää

kuonokoppaa, kun koira on vapaana maastossa. Kulkemalla lisääntymiskana metsäautoteillä maaston sijaan pienentää mahdollisuutta törmäyksiin luonnoneläinten kanssa ja välttyy häiritsemästä maastopesillään olevia kanalintuja.

Joskus tyhmyys tiivistyy ja lauma koiria innostuu yhdessä hölmöilemään, vaikka ne yksittäin pysyisivät hallinnassa. Jo kaksi koiraa on lauma. Koirien pitäminen yksitellen vapaina voi joskus olla turvallisin ratkaisu.

ILMOITA IRTIPIDOSTA ENNALTÄ

Vaikka lupa-asiat ovat kunnossa, vapaana ulkoiluttamisesta tai koiratreeneistä kannattaa ilmoittaa etukäteen metsästysoikeudenhaltijalle. Alueelle on voitu sopia esimerkiksi koirakoe, ja on ikävää, jos koejärjestelyt vaikeutuvat tai epäonnistuvat. Lupien pyytäminen koskee myös jäljestyksen harjoittelemista, vaikka koira onkin siinä kytkettyä.

Pelmahtaminen koirien kera keskel-le hirvieläinjahtia voi säikäyttää kaikki osapuolet ja on myös turvallisuuskysymys; kiväärin kantama on useita kilometrejä. Metsästysalueilla voi myös olla metsästyskoiria tekemässä työtään. Joskus käy niin kuin alussa kuvatussa tapauksessa: irtokoirista on vaaraa luvalla irti olevalle metsästyskoiralle.

Sama voi tapahtua myös toisinpäin, esimerkiksi osa hirvikoirista tai petojah-teihin käytettävistä ajavista koirista on hyvin voimakkaita. Vastuukysymykset ja seuraamukset ovat aivan erilaiset koiran ollessa vapaana luvatta tai luvalla.

PUTKAA, LINNAA, VANKEUTTA...

Vastuukysymyksiä kannattaa miettiä

etukäteen. Koiranomistajalla on rikosoikeudellinen vastuu, jos koira aiheuttaa vahinkoa ympäristölleen. Rikoslain 44 luvun 15 pykälän mukaan ”Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta jättää asianmukaisesti vartioimatta ihmisille vaarallisen eläimen, josta hän on vastuussa, on tuomittava eläimen vartioimatta jättämisestä sakkoon. Tuomioistuin voi määrätä eläimen tappavaksi, jos se on eläimen vaarallisuuden vuoksi perusteltua”.

Pikaisella googlauksella löytyy valittavan paljon erilaisia tapauksia, joissa irtokoiria on aiheuttanut vahinkoa joko ihmisille, toisille koirille tai ihmisten muulle omaisuudelle. Tällaisissa tapauksissa huolimattomaksi tai välinpitämättömäksi todettu koiranomistaja on joutunut korvaamaan esimerkiksi toisen henkilön raadellun koiran arvon, eläinlääkärikulut ja ihmisille sekä omaisuudelle mahdollisesti sattuneet vahingot. Vapaana auton alle juosseen koiran omistaja joutuu jopa maksamaan autoon tulleet kolhut, mikä ei ole halpaa puuhaa.

Luvatta vapaana olleen koiran omistaja joutuu korvausten lisäksi usein maksamaan myös sakkoja ja oikeudenkäyntikulut. Korvaussummat voivat kokonaisuudessaan nousta jopa viisimiljooniksi. Vastuuvakuutuksella voi pyrkiä vähentämään riskiä ja pienentämään itselle maksettavaksi jäävää summaa, mutta ennakointi on paras keino estää ikävät tapahtumat jälkiseuramuksineen.

Metsästyslain mukainen koirien kiinnipitoaika alkoi 1.3.